

Adres: **Joh. Messchaertstraat 1**
1623 LJ Hoorn
Kadastraal: D 5906

Monumentnummer:

Datum foto: 12-01-2000

Inleiding

Aan de noordzijde van de Johan Messchaertstraat gelegen voormalige OPENBARE LAGERE SCHOOL (nr. 1) uit 1931-1932 met bijbehorende ERFSCHEIDING. Deze vijfklassige school werd ontworpen door gemeentearchitect Jacob Faber (geb. 1868 Groningen) en is gesitueerd naast de vroegere Gemeenteschool 3 (Draafsingel 37), waarmee het linksachter wordt verbonden. In de eerste ontwerptekeningen voor de school (gedateerd 28-2-1930) is ook in de architectuur aansluiting gezocht bij dit gebouw, onder meer door de ingangspartij te voorzien van een trapegevel. Deze heeft in de definitieve tekeningen van mei 1931 echter plaats gemaakt voor een puntgevel. Op 1 september 1931 vond in het gemeentehuis de aanbesteding plaats van de bouw van de school en het verbouwen van de naastgelegen Gemeenteschool 3. Elf dagen later werd het werk voor f 46.763,- gegund aan Dirk Beemster, timmerman en aannemer te Hoogkarspel.¹ De stalen ramen werden afzonderlijk aanbesteed en voor f 1580,- gegund aan de laagste inschrijver, B. Mohrmann en Co. in Leeuwarden.² Op 10 september 1932 vond de officiële opening plaats van de school, die reeds eerder in gebruik genomen was door de leerlingen van de gemeenteschool 1

¹ AWG, Gemeentearchief Hoorn, dossier 1931-301. Van de 23 ingekomen inschrijvingsbiljetten waren er 3 lager dan dat van Dirk Beemster. Van de laagste 4 inschrijvers werd bij de betreffende gemeentebesturen informatie ingewonnen, waarbij Beemster als beste uit de bus kwam. In hun brief van 4-9-1931 omschrijven B&W van Hoogkarspel hem als "een degelijk aannemer, die over eenig kapitaal beschikt en o.a. in den laatsten tijd een groote school heeft gebouwd te Wervershoof en een brug met bijkomende grondwerken in deze gemeente, alles tot volle tevredenheid van de opdrachtgevers". Aannemer P. Buis uit Oudorp, die lager dan Beemster had ingeschreven, was blijkens de beoordeling van het college van Oudorp eveneens een goed vakman, maar niet vermogend genoeg.

² De vervaardiging van de houten ramen en kozijnen werd op 26-10-1931 door Beemster met toestemming van B&W uitbesteed aan twee van zijn timmerlieden, D. Blokdijk en T. Timmer, die hiervoor ruimte afhuurden in de voormalige kasernie aan de Mosterdsteeg. Ook gaf het college toestemming voor het machinaal vlakken en spanningen van het kozijnhout bij de Hoornse firma Vreemeijer.

aan de Muntstraat. Laatstgenoemd schoolgebouw (uit 1883) zou na restauratie bestemd worden tot gemeenteschool 2. De in slechte staat verkerende bestaande gemeenteschool 2 in de Kruisstraat werd in reserve gehouden. Bij raadsbesluit van 31 maart 1950 werd de naam openbare lagere school nr. 1 gewijzigd in "Prinses Margrietschool".

De vermoedelijk uit de bouwtijd daterende erfscheiding langs de Johan Messchaertstraat zet zich voort rond het voorterrein van Draafsingel 37.

N.B. De latere aanbouwen tegen de achtergevel maken geen deel uit van de bescherming.

Omschrijving

Op nagenoeg rechthoekig grondplan gebouwde school bestaande uit een langsvolume van één bouwlaag onder een schilddak dat de noklijn evenwijdig heeft aan de weg en links eindigt tegen het hogere zadeldak van een risalerend dwarsvolume waarin de entree. De in kruisverband gemetselde buitengevels zijn boven een platvol gevoegd trasraam van paarsrode machinale waalsteen opgetrokken in oranje- of handvormsteen waalformaat met enigszins verdiepte voeg. Bovenaan worden de gevels afgesloten door uitkragend metselwerk en een brede bakgoot waarvan de gootklossen rusten op gemetselde consoles. Op de genoemde daken liggen rode muldenpanen. Zowel het voor- als achterschild van het schilddak wordt verlevendigd door in twee lagen aangebrachte dakkapelletjes, waarvan die in de bovenste rij het kleinst zijn uitgevoerd. De dakkapellen hebben een overkragend schilddak gedekt met kleine rode daktegels. Op het rechterzijschild staat middenonder één dito dakkapel. De houten vensters zijn voorzien van stalen ramen, lekdorpeltegels van gres, en lateien van uitgewassen grindbeton.

De door het risalerende dwarsvolume met puntgevel benadrukte hoofdingang links in de voorgevel (Z) is uitgevoerd als een portaal met getrapte dagkanten waarin een door smalle schuine muurvlakken met drieruits venster (onderraam enkelruits, bovenlicht tweedelig) geflankeerde dubbele paneeldeur met in elke deurvleugel een smal vertikaal raam waarvoor onderaan een smeedijzeren hekje. Het portaal heeft een vloer van betonnen tegels en een terugliggende latei van uitgewassen grindbeton waarboven siermetselwerk. Boven het portaal telt de risalerende puntgevel drie zesruits vensters samengevat onder een latei van uitgewassen grindbeton. De vensters zijn voorzien van twee openslaande onderramen waarboven een kruisvenster. In de top van de puntgevel bevindt zich een driehoekig tegeltableau met tegen een blauw fond in opliggende gele letters "OPENBARE LAGERE SCHOOL" en bovenin een, eveneens opliggend, geel siermotief. Rechts van de risalerende ingangspartij weerspiegelt de voorgevel de achterliggende indeling in vier klaslokalen met vier keer een serie van drie grote vensters met twee openslaande onderramen en daarboven een zesruits kozijnindeling waarbij de bovenste drie ramen zijn uitgevoerd als valraam. De vensters worden per drie gekoppeld door een uitkragende latei van uitgewassen grindbeton en door een uitgemetselde borstwering met vier muurdammetjes voorzien van een bloembak en onder elk middelste venster een vaste houten zitbank rustend op twee ijzeren beugels. Boven het middelste venster van het rechter klaslokaal wordt de dakgoot onderbroken voor een gemetselde dakopbouw met zadeldak, brede bakgoten en een tweeruits venster.

Beide zijgevels zijn gesloten. De linkerzijgevel (W) heeft links een tussenlid van twee bouwlagen met plat dak die de verbinding vormt met de naastgelegen voormalige Gemeenteschool 3 (Draafsingel 37).

De door latere aanbouwen deels aan het oog onttrokken achtergevel (N) is links voorzien van een hoekrisaliet waarnaast een uitbouw met plat dak en in de smalle oostzijde een paneeldeur. Het genoemde tussenlid rechts is voorzien van twee kruisvensters en drie tweeruits vensters. Tegen het twee bouwlagen hoge tussenlid sluit links een parterre-uitbouw aan met plat dak en merendeels kleine vensters. De laatste zijn evenals de vensters in het tussenlid voorzien van kathedraalglas en lateien van uitgewassen grindbeton. In de boven de parterre-uitbouw uitstekende puntgevel bevindt zich een groot driedelig venster met stalen boven- en onderramen.

Het nog grotendeels in oorspronkelijke staat verkerende interieur sluit qua vormgeving aan bij Draafsingel 37, waarvan de benedengang is doorgetrokken in de school. Op de begane grond telt de school vier lokalen op rij (het rechter lokaal was in de oorspronkelijke plannen terugliggend gesitueerd) waarachter een brede gang annex garderobe met ten noorden van de lengteas een rij gemetselde kruispijlers die door rondbogen met de achtergevel worden verbonden en door segmentbogen onderling en met de zuidelijke gangwand. De gangwanden en pijlers zijn afgewerkt met een gele tegellambrisering (onderrand van bruine tegels, houten bovenrand) en daarboven uitgevoerd in schoonmetselwerk van gele verblendsteen (de vermoedelijk vlakke stucplafonds in de gang en de andere ruimten van de school worden door verlaagde plafonds aan het oog onttrokken). De gang heeft een gele tegelvloer met een rode buitenrand. In de zuidelijke gangwand bevinden zich (vernieuwde) klasdeuren die evenals bij Draafsingel 37 omlijst worden door rode profielsteen met roze voegen. Tegen de zuidelijke gangwand hangt een in 1947 door (oud-)leerlingen van de school aangeboden marmeren gedenkplaat ter nagedachtenis aan de op 7 maart 1945 in een concentratiekamp omgekomen oud-onderwijzer A. van den Berge. De klaslokalen zijn eveneens voorzien van een gele tegellambrisering en hebben tegen de achterwand een kastenwand waarvan de schuifdeuren uitgevoerd zijn als paneeldeur met een raam waarin een roede in de vorm van een omgekeerd Latijns kruis. De tussen twee kamers met dito tegellambrisering gelegen vestibule – de oostelijke kamer was voor het personeel, de westelijke voor het hoofd – heeft dezelfde vloer- en wandafwerking als in de gang en opent met een dubbele tochtdeur (bovenin elke deurhelft drie raampjes) naar het brede westelijke gedeelte van de gang waarin vier, door segmentbogen verbonden kruispijlers. Tegen de achterwand hiervan leidt een bordestrap naar de eerste verdieping. Deze rechte trap heeft betonnen treden, twee bordessen (betegeld als in de gang), een gemetselde borstwering, en ronde houten handlijsten. Op de eerste verdieping bevindt zich het voormalige lokaal voor handenarbeid, met nog de originele deur, een gele tegellambrisering en in de oostwand een (afgesloten) luik naar de zolder.

De erfscheiding langs de Joh. Messchaertstraat is uitgevoerd als een ruim 1,20 m hoog hek bestaande uit vierkante hekpijlers van rode machinale waalsteen waartussen een met gres gedekte onderrand en smeedijzeren hekdelen van afwisselend vierkante en (lagere) getorste spijlen. De hekpijlers worden afgedekt door een tegel van uitgewassen grindbeton. Ter hoogte van het pad naar de hoofdingang bevindt zich een toegangspoort in de vorm van twee hogere kruispijlers met hardstenen dekplaat waartussen twee draaivleugels die naar het midden in hoogte afnemen.

Waardering

Het schoolgebouw Johan Messchaertstraat 1 met bijbehorende erfscheiding is van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard voorbeeld van een openbare lagere school uit het tweede kwart van de 20ste eeuw en als karakteristiek werk uit het oeuvre van de Hoornse gemeentearchitect Jb. Faber. Het gebouw heeft tevens stedenbouwkundige waarde omdat het deel uit maakt van een rij van drie scholen aan de noordzijde van de Joh. Messchaertstraat.